

Христос Кацанис

„От Балканите до Европа.

България през погледа на един съсед“.

Издателство „Епицентър“, Солун, 2010

– *Защо написахте книга за България?*

– Когато бях в България вече 5–6 години ми стана съвсем ясно, че българи и гърци се познаваме много малко. Много малко гърци знаят нещо за българската история, българския менталитет, за България като държава. Бих казал, че още от миналото, още от 19 век отношенията ни са доста напоярени. От друга страна, беше интересно, че от 70-те години на миналия век бяхме пример на съживяване на отношенията между една страна от Варшавския договор и една страна от НАТО, които показаха, че могат да живеят приятелски. Въпреки това не се познавахме. Спомняте си от 1975 контактите Живков – Караманлис, Живков – Папандреу. Имаше учени и специалисти от двете страни на Родопите, които знаеха доста неща и за България, и за Гърция, обаче голямото мнозинство от хората малко знаеха за България. И дори хора, които живеяха тука, работеха, печелеха пари в България, също не я познаваха. Затова такава книга би била доста информативна и полезна. Българите са важни за гърците. Това е ясно. И гърците са важни за българите. Това е ясно. Съседите са важни един за друг. Имаше толкова общи неща – православието, обща култура. Естествено, имаше конфликти в миналото, но имаше и много хубави моменти, в които бяхме заедно. Трябваше всичко това да бъде описано по най-обективния възможен начин. Много малко гърци, от друга страна, знаеха за българската индустрия. Като banker посетих толкова много фирми, заводи и трябваше да напиша някои неща за инфраструктурата, енергетиката, естествено и за банковата система. Като banker това пък ми беше темата, която ми е най-позната.

– *Колко време и усилия ви отне написването на книгата?*

– Доста. Седем години. За да се напишат тези 700 страници, работих 7 години. Седем години, защото става дума за една историческа книга, засягаща много аспекти от историята на България, включително и последните избори в 2009. Аз нямах

особено много време. Аз работех като менажер в една банка, само през уикендите можех да пиша. Много неща се промениха от времето, когато започнах да пиша, до момента, в който завърших текста. Книгата има 700 страници, но може би съм написал общо около 1500 страници.

– *Какво е заглавието?*

– *(Първо го казва на гърци.)* „От Балканите до Европа. България през погледа на един съсед.“ Много усилия, много време. Както казва великият гръцки поет Кавафис – важно е не да стигнеш до Итака, важно е самото пътуване. Дори да не бих публикувал книга, аз научих толкова много неща, че наистина за мен беше едно духовно приключение.

– *Кои са най-съществените изводи от гледна точка на бъдещето?*

– Не знам, дано има такива изводи. Моята гледна точка е, че например България би могла да развива така нареченото ноу-хау в сектори като енергетика, информатика, електроника. В последните две области много неща са се променили, особено в енергетиката – нито едно общество не може да живее без енергия. Затова съм написал, че България би могла да стане малкия великан в Източна Европа. Ще стане или няма да стане не мога да кажа. Би могла. Друг възможен извод: да живеем всички балкански народи заедно е изключително важно за всички нас. Гърция много ще печели от една добре развита България, с която ще има приятелски отношения на добросъседство. Това е много важно за самата Гърция.

– *Кое от стопанската и икономическата история на България дава оптимизъм?*

Можем да говорим часове, но българите, може би е така и за всички народи, когато имат подходящи условия, могат да правят чудеса. Трансформацията на българското общество, икономиката, в относително малко време показва отново, че българите са народ, който обича образованието, желае да се развива, че е народ с много професионални качества, което аз съм прозрял не само от наблюденията, но и от моя професионален опит с моите български колеги. Това е едно послание за оптимизъм. Може да се каже, че е характерно за последните 150 години след Освобождението.

– *По какво Гърция и България си приличат и се различават? Може ли това да е тема на следващата ви книга?*

– Наистина това е тема. Вие сте повече централноевропейско настроени, ако мога така да кажа, по-дисциплинирани

от нас, което е хубаво и не винаги е хубаво. Ние сме по-хаотични, обаче също така носим и една традиция на демокра-тичност, която според мен у нас идва от векове, от древността. Иначе смятам, че и гърците, и българите са много гостоприемни хора, обичат живота, обичат музиката, обичат човешките отношения. Може би Гърция е малко по-екзотична от България. Ако питаме един австриец или германец, той в България се чувства повече вкъщи, отколкото в Гърция. И двата народа много си приличаме по човечината. Българите като гърците по принцип, защото всичко зависи и от условията на живота все пак, но ние – и българи, и гърци все пак повече се интересуваме от хората около себе си за разлика от северноевропейците.

– *Какви лични причини имаште за написването на изследването? Подобна книга е без прецедент в българо-гръцките културни взаимоотношения?*

– Аз съм много поласкан от мнението на един известен издател и писател като теб. Аз не знам, че тази книга е без прецедент, ти знаеш по-добре дали има и други такива книги.

Да, лични са причините. Да искаш да описваш, да показваш на твоите колеги международници хора, с които развиваш разни отношения, твоята любов към своята втора родина, ако мога така да се изразя за България, това е също много лична причина.

– *Изданието на български, което предстои, ще има ли някаква друга редакция за българската публика?*

– Смятам, че ще бъде осъвременена естествено. Няма да има големи разлики. Аз разбрах от много приятели, които знаят гръцки или приблизително знаят за какво става въпрос, че българските читатели биха искали да знаят какво мисли един чужденец. Може би някои събития, които описвам, за българите не са известни. Естествено всички българи знаят кой е Васил Левски, цар Самуил или правителствата след Де-сети ноември. Обаче за много от читателите ще е любопитна именно чуждата гледна точка.

Интервюто взе Георги Грозев
Превод от гръцки: Иван Мирчевски

БЪЛГАРО-ГРЪЦКИТЕ ОТНОШЕНИЯ ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА ХРИСТОС КАЦАНИС

(Откъси от предговора на книгата)

„Отношенията между двата народа представляват тема пространна, за която могат да бъдат изписани множество книги. Не бива да забравяме, че те са започнали преди векове и са преминали през различни етапи.

Всеизвестно е, че българи и византийци (които тогава не са се наричали така, тъй като това име е използвано за първи път през 16-и век) многократно са влизали в сблъсъци, преди отоманците окончателно да завладеят Балканите. Все пак, по наше мнение, от историческа гледна точка далеч по-значимо се е оказало огромното влияние, упражнено от гръцката цивилизация (чрез византийските модели и православие) върху формирането не само на българската култура, но и на самия български етнос.

Така, независимо от произхода на Солунските братя Кирил и Методий, за които се препират гърци, българи, но и други славянски народи, едно е сигурно – че създадената за българите нова писменост, разпространила се и в Русия, и в редица други православни гържави, е служела на византийската политика. Политика, имаща за цел да разпространи православие и да умиротвори, доколкото било възможно, северните съседи на Византия, благодарение на която връзките между двете култури се заздравили особено силно.

Гръцкият език и писменост гържали монопола в кръга на онези от българите, които били приели християнската вяра преди нейното въвеждане като официална гържавна религия (извършено с огън и меч от княз Борис I), но отстъпили в известна степен, след като било възприето кирилското писмо и Климент Охридски, Св. Наум и други ученици на Кирил и Методий разгърнали мащабното си културно дело. Все пак църковната терминология почти изцяло се опирала на гръцкия език, а и доста от приетите от българите при покръстването им имена имали гръцки произход. Тези имена се срещат масово и в наши дни, 1100 години след християнизацията на българите.“

„Всички просветени български историци и изследователи признават влиянието, оказано върху оформянето на тяхната култура и национална идентичност от различните проявления на гръцката култура. Българското изкуство, художествена литература и кинематография също детайлно са описали велики мигове от историята на двустранните взаимоотношения. Без да преувеличаваме, може да твърдим, че в българското кино византийската история присъства много повече, отколкото в гръцката. Това е лесно забележимо във филми като „Борис I“, „Хан Аспарух“ и пр.“

„Дори и в мрачните дни на Втората световна война, когато част от територията на Гърция се намирала под ботуша на тогавашния фашистки режим в България, при всички известни ни трагедии, общата борба на гръцката и българската съпротива срещу, на практика, общия окупатор не престава. Борба, описана в един от най-завладяващите романи в българската литература – „Тютюн“ на Димитър Димов.

По същото онова време един писател, който е и дипломат в българската мисия в окупирана Атина, Стефан Гечев, прави всичко по силите си, за да спаси гръцки поети и писатели от глада на окупацията. И не само представители на интелигенцията от глад, ами и арестанти в затвора Акронавлия спасява от сигурна смърт в Дахау и в останалите концентрационни лагери на нацистите. За да почете делото му като писател, преводач, но и въобще като приятел на Гърция, в последните години посолството ни в София посвети на този талантлив литератор специална зала и библиотека. Изградените от него самия мостове между българската читателска публика и гръцките писатели и поети Стефан Гечев описва в двуетичната си книга „Моите гръцки приятели“.

„Първите десетилетия на Студената война се отличават с взаимна мнителност. Но пък от седемдесетте години нататък България и Гърция поемат инициативата за осъществяването на неவிждано начинание. Страна-членка на Варшавския договор и страна-членка на НАТО се сближават помежду си много повече, отколкото би било логично да се допусне предвид отношенията между двата Пакта. Един наблюдател, поставен извън балканската среда, не може да не се впечатли от срещата между гръцкия министър на външните работи Каролос Папуляс и българския му колега Петър Младенов, състояла

се през 1987 г., тъкмо когато Гърция се намира на прага на война със „съюзника“ си в НАТО Турция.

Това „разтопяване на ледовете“ и своеобразен rapprochement се дължи на политическата далновидност както на Тодор Живков, така и на Константинос Караманлис в началото и на Андреас Папандреу впоследствие. Дължи се, разбира се, и на особено разтърсващите събития, каквито са турската инвазия в Кипър и стремителното влошаване на гръцко-турските отношения. Немалко българи смятат, че Кипър е само началото и че тяхната страна рано или късно също може да го последва.“

„След промените от 1989–90 г. гръцко-българските отношения се разширяват, като доминиращата роля вече е изпълнявана от икономиката. Стоотици гръцки и кипърски предприятия инвестират в България и в резултат се нареждат сред първите инвеститори в страната (гръцките банки представляват над 25% от общия актив на банковата система). Много от компаниите са членове на Гръцкия бизнес съвет в България, който организира множество интересни мероприятия не само от икономическо, но и от културно естество. Забележително голям интерес сред общественото мнение в България предизвиква Седмицата на гръцкото кино през есента на 2007 г., където хиляди българи откриват една непозната за тях страна на Гърция. Впрочем Съветът редовно издава двуетичното списание „ХОРИЗОНТИ – OPIZONTEΣ“, което отразява много теми от взаимен интерес.“